

26/07/2007 L'ENTREVISTA AMB ROBIN LANE FOX, HISTORIADOR DE LA UNIVERSITAT D'OXFORD, EXPERT EN HISTÒRIA ANTIGA

"Grècia va sorgir perquè allà no hi havia capellans"

Robin Lane Fox Foto: JUAN MANUEL PRATS

JUAN FERNÁNDEZ

Un fil màgic i invisible el connecta a vostè, que llegeix aquesta entrevista, amb un atenès de fa 25 segles. Les seves nocions de bellesa, justícia, lògica, democràcia i erotisme són un calc. Robin Lane Fox (Anglaterra, 1946), expert en Història Antiga i tan erudit com amic de l'acudit i la broma, ha escrit un llibre que ajuda a entendre l'home d'avui explicant com va viure el de llavors. Les 800 pàgines d'*El Mundo Clásico* (Crítica) són un passeig amb les sandàlies d'Heròdot per la forja de la nostra civilització.

--El seu llibre s'ha convertit en un *best seller* al seu país. ¿Com explica que la vida d'homes de fa 2.500 anys interessin avui dia?

--Perquè aquells grecs valoraven la llibertat i la justícia com nosaltres. Van inventar la política, la filosofia, el teatre, les matemàtiques, l'arquitectura i les carreres de cavalls que avui coneixem. És cert, durant algunes setmanes el meu llibre es va vendre al Regne Unit més que la biografia de Wayne Rooney, el futbolista. Increïble ¿oi? Potser és perquè la gent continua preguntant-se: ¿què va tenir de particular aquell període perquè es descobrís tot el que es va descobrir?

--¿Ha trobat la resposta?

--Sí: perquè aquells homes no estaven dominats per sacerdots ni reis. Grècia, el món clàssic, va sorgir perquè allà no hi havia capellans. El primer pensament lliure només podia néixer en societats lliures. Als reis i els capellans no els agrada la filosofia, la veuen perillosa. Les societats posteriors, regides per la religió o les monarquies, es van dedicar a construir palaus amb els descobriments de les societats lliures.

--¿Per què aquest esclat va tenir lloc llavors i no abans ni després?

--Grècia va sorgir en el límit geogràfic i històric de diverses civilitzacions, però ells, en lloc de preguntar-se com i quan, es van preguntar per què. És una pregunta diferent que genera una societat diferent. La seva arquitectura, per exemple, s'inspira en l'egípcia, però és menys monumental, més pròxima a la dimensió humana. A Grècia l'humà era la mesura de tot, aquesta va ser la clau. Fins i tot la seva visió dels déus era humana. Només cal veure com els van esculpir.

--¿No és sorprenent que després de tants segles de descobriments continuem utilitzant els mateixos patrons de bellesa, democràcia o pensament lògic?

--Disculpi, això d'ara no és democràcia. Avui vivim manipulats per governants que amaguen la veritat i només votem una vegada cada quatre anys. A Atenes, l'Estat era la gent. Aquells homes van ser els més poderosos de la història perquè ells mateixos exercien el poder i decidien les regles de la moral. Allà les coses es qüestionaven, hi havia debat. Ara vivim governats per la tele i som apolítics i mandrosos, encara que tenim més diners i més bones cases que mai.

--Però existia l'esclavitud.

--Aquella època va tenir les seves zones fosques. Existia l'esclavitud i les dones es limitaven a parir i

a cuidar els infants. De fet, el cànon del desig sexual estava orientat només cap als homes, inclòs el desig homosexual, però no cap a les dones. La qüestió és: ¿era necessària l'esclavitud perquè els homes lliures aconseguissin aquelles cotes de llibertat i desenvolupament? Alguns historiadors pensen que en un món amb tan poca tecnologia l'esclavitud era necessària per mantenir el sistema. Jo no ho sé. La veritat és que els esclaus van ser el contrapès que va donar carta de llibertat i drets als homes lliures, encara que aquells passessin per simples objectes que es compraven i venien com avui fem amb un cotxe.

--La idea de l'esclavitud xoca amb una civilització que afirma que l'home és la mesura de tot.

--Però és que en aquella època no existien els drets humans tal com avui els coneixem. Llavors es creia, senzillament, que els esclaus naixien inferiors. Però això no només ho pensaven els grecs. El cristianisme tampoc va dir res en un primer moment sobre l'esclavitud, perquè per ells l'única llibertat verdadera és la que assolía l'esperit al cel.

--¿Què faria si pogués viatjar a aquella època?

--Voldria ser Heròdot, voldria tenir la seva curiositat, la seva netedat en la mirada, la seva falta de prejudicis, el seu afany per saber, la seva intel·ligència pura. Però sé que no podria, perquè sóc un trist home modern, visc en un món de retòrica, he d'amagar els meus prejudicis, conec la vergonya, no puc mostrar-me tal com sóc.

--¿Què diria Heròdot del nostre món?

--Estaria sorprès pels automatismes, diria que estan guiats pels déus. Diria que estem molt grassos. ¡Mengem tres vegades al dia, increïble! No entendria que els nostres temples siguin tan grans i estiguin buits. Ni que els líders que ens governen ens parlin sense estar presents. No entendria per què hi ha qui fa explotar bombes. Pensaria que els americans són bàrbars, perquè no tenen sentit de la proporció en les seves construccions.